

INTERVIEW Martine Bijman juicht toe dat boer zelf keuze kan maken uit maatregelen

Koos Reitsma

Proef met klei op veen om klimaatdoelen te halen

Veen vernatten en lisdodde kweken of cranberry's of olifantsgras? Of toch gewoon vee blijven houden, maar met een hoger grondwaterpeil? Er lopen meerdere proeven om het klimaatdoel in 2030 te halen, maar de maatregelen zijn nú al nodig. Daarom is besloten dat boeren alvast aan de slag mogen. Voor subsidie kunnen ze terecht bij het Loket Veenweideboeren Noord-Holland.

Purmerend/De Rijk „Lisdodde kweken is niet zo gemakkelijk”, zegt Martine Bijman van de agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken. „Dat hebben de proeven - onder meer bij Nauerna - wel duidelijk gemaakt.” De oogst viel door vraat tegen en er was sprake van extra methaan bovendien. „De provincie heeft het ook gezien, daarom is besloten de verdere resultaten niet meer af te wachten. Want dan haal je 2030 niet.”

Kortom, ook al is een beoogde maatregel nog niet helemaal doorontwikkeld, toch is er al subsidie mogelijk.

Scholing

Het gaat om een bijdrage van 75 procent. Dat geld is niet alleen bedoeld voor de inrichting van het land, maar ook voor scholing, bijvoorbeeld in de vorm van een workshop, of door een expert op het bedrijf uit te nodigen. „Zodat je weet waar je aan begint.”

Bijman: „We hebben al één maatregel gefinancierd. Veehouder Marco Visser in De Rijk heeft met een ruige meststrooier klei aangebracht op twintig hectare veen. Het idee is dat de klei in de bodem zakt en zich bindt met het veen.”

Uit proeven in een laboratorium blijkt dat dit een reductie van de CO₂-uitstoot met vijftig procent kan opleveren. „Of het ook bij hem zo werkt en wanneer, wordt nu door het Louis Bolk Instituut getoetst op op één hectare. We weten bijvoorbeeld nog niet welke hoeveelheid klei optimaal is.”

Regelwerk

„Er zit ook nog best wat regelwerk bij”, zegt ze. „Klei toevoegen wordt soms gezien als ophogen, en dat mag niet overal. Voor Marco Visser was het geen probleem, want hij valt onder de gemeente Alkmaar. Maar de gemeente Amsterdam heeft een aanvraag om die reden afgewezen. Daar moeten we dus tekst en uitleg over geven, en ook dat valt onder de taken van het loket.”

Andere maatregelen die in aanmerking komen voor de subsidie zijn greppelinfiltratie en drukdrainage. Bijman: „Wat het beste werkt om de uitstoot van CO₂ te beperken, is een constant hoger waterpeil. Greppelinfiltratie betekent dat om de twaalf meter een greppel moet liggen en dat daar water wordt ingelaten uit de sloot.” Het is een relatief goedkope oplossing. „Je moet alleen wel blijven sturen, want het risico bestaat dat je koeien de grond bij de greppels stuk trappen. En je kunt ook niet altijd meer met de trekker het land op. Als dat laatste nodig is, moet je op tijd het weer peil verlagen.”

Stuktrappen

„Zelfs onder natuurpercelen wordt het waterpeil soms even verlaagd, om te kunnen maaien en het maaisel af te voeren”, zegt ze. Wat het stuktrappen van de grond betreft: „Er zijn al proeven gedaan met stroomdraden die digitaal door het land lopen. De koeien krijgen een halsband om en zodra ze die denkbeeldige lijnen passeren, krijgen ze een geluidsignaal.”

Drukdrainage, het opzetten van het waterpeil met een pomp door buizen, is relatief duur. Maar werkt, doordat die buizen op vier meter van elkaar onder het perceel liggen, wel effectiever dan de greppels.

Andere mogelijkheden betreffen een overstap, geheel of gedeeltelijk, op natte teelt. In plaats van de inmiddels geteste en minder geschikt bevonden lisdodde, is bijvoorbeeld een keuze voor olifantsgras mogelijk. Bijman: „Dat is makkelijker, en de afzet is ook al beter geregeld dan bij lisdodde. Het nadeel is dat olifantsgras vrij hoog kan worden en je wilt vaak liever geen hoge teelt, vanwege de weidevogels. Olifantsgras onttrekt broedende weidevogels het zicht op predatoren als vossen en hermelijnen. Daar waar de openheid minder noodzakelijk is, omdat er al geen weidevogels meer voorkomen, kan het wel.”

Bijman: „Wat ik vooral mooi vind aan het loket is dat de maatregelen niet worden opgelegd. Je kunt nu als boer zelf een keuze maken.”

Het onderzoek naar de teelt van lisdodde bij Nauerna loopt overigens wel door, maar valt nu onder een landelijk onderzoeksprogramma broeikasgassen in veenweidegebieden. Er komen landelijk ook onderzoeken naar nieuwe maatregelen bij.

Klimaatworkshops

In drie workshops kunnen boeren in het veenweidegebied meer te weten komen over klimaat en bodemdaling. De eerste is komende vrijdag bij Marco Visser in De Rijk en gaat het over de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering en bodemdaling. De verschillende broeikasgassen CO₂, methaan en lachgas komen aan bod en manieren om deze op bedrijfsniveau te meten.

